

loomade kasvatusele ei ole erilist tähtsust antud, olgugi et lambaid ja sigu kõigis majapidamises kasvatatakse. Viimasel ajal on hakatud mõnel pool ka kodujäneseid kasvatama. Leidub talusid, kus 7—8 kodujänest on harilik nähtus, kuid on ka talusid, nagu Tõruvere Ilvese ja Aapsipää Bringfeldi, kus nende arv küünib viiekümneni. Kihelkonna idaosas hoolitsetakse ka hanede eest rohkem. Paremini korraldatud põllumajandikena võiks mainida Alatskivi ning Kokora mõisat ja Uruküla Tuha talu.

Kalandusel on Peipsi järve kui ka vähemate järvede (Lahepera j.) kalarikkuse tõttu erilisel suur majandusline väärtus. Suur osa kihelkonna elanikest leiab kalastamisest omale ainukest tulu. Venelastest on kalureid vähemalt 80% sajast. Ent ka rannalähedad eestlased, iseäranis aga Omedus ja Sääritsas, on kalurid. Üksikult kalastajaid tuleb võrdlemisi harva ette, tihemini ühinetakse artellideks, kus kergem on soetada püügiriistu kui ka kalu turule saata ja konservida. Peapüügiaeg on kevadisel kalade kudemise ajal. Sügisene püük annab vähem saaki. Suvel püütakse võrdlemisi väikesel viisil. Püüniseiks on peaasjalikult Tallinnast ostetud või kodus koetud võrgud, kuid tinte püütakse ka rüsadega ja kiisku muttidega. Püütakse hauge, ahvenaid, sudakuid, siigu, latikaid, kiisku ja erilisel palju tinte ning räabisid, harvemini saadakse jõgede suust ka angerjaid. Kalade suurus on saagis väga vahelduv, keskmiselt on havid — 4 kg, sudakud — 3 kg, siiad ja latikad — 2 kg raskused, kuid ka 15—18 kg raskused havid ning sudakud ja 5—6 kg:i kaaluvad latikad on kohatavad.

Osa püütavast saagist läheb värskelt müügile: tuuakse lotjadel Tartu turule või talumehed viivad kalad otse rannalt ära. Suurem osa kevadisest püügist konservitakse soolamise, kuivatamise või suitsetamise teel. Viimane konservimisviis on valdavam. Massiivse välimusega kalasuitsetamis-ahjud — tindikojad — tõmbavad juba kaugelt oma peale Peipsi randa tulija tähelepanu. Need on primitiivsed puust, järsu laud- või laastkatusega, laeta ja liivase põrandaga ehitused, millel ühes või kahes otsas laiad kahe poolega väravad. Tähtsam osa kodades (või nagu rahvas ütleb — „kõdades“) on suitsetamisahjud, mis asetatud kahele poole seina ritta, suudega vastamisi, nii et koor-maga vahele võib sõita. Nende ahjude arv ulatub 1—50-ni ja vahel ka enam. Suitsetamiseks laotakse kalad raamidele ja asetatakse 2—3 päevaks kodadesse. Samu ahje kasutatakse ka kalade kuivatamiseks; siis loobitakse kalad labidaga kuumile ahjupõrandaile, kuhu soola alla pandud, pannakse sool ka peale ja lastakse seal tundi paar kuivada, kusjuures neid ka segatakse.

Vähemaist järvist ja jõgedest püütav kalade hulk ei ole nimetamisvääri-line. Kunstlikku kalakasvandust kihelkonnas ei leidu. Kuid varemini on sellekohaseid katseid tehtud Alatskivi järvis. Ka Peipsi järve olla lastud kokrede, sterlettide, tuurade ehk sambade ja lõhede marju, kuid nad pole seal siginud. Vähke püütakse vähesel määral Mustjärvest ja jõgedest.

Aiandusel on kihelkonna majanduses kõrvaline tähtsus. Vilja-puu- ja köögi-aiad on vähe korraldatud ning annavad saaki pea-